

AZ ELMÉLET ÉS A GYAKORLAT TÁVOLSÁGÁNAK ÉRTELMEZÉSE A TANULÁSI MOTIVÁCIÓ KUTATÁSÁBAN

Fejes József Balázs
SZTE Neveléstudományi Intézet

Kulcsszavak: tanulási motiváció; tanulási környezet; kontextus

A kognitív területek fejlesztését célzó kutatásokhoz viszonyítva a tanulási motivációval foglalkozó vizsgálatok lényegesen kevesebb, a gyakorlatba könnyen átültethető eredményt kínálnak. A kutatási terület közelmúltban indult fejlődésének figyelembe vétele mellett is jól látható, hogy nehézségekbe ütközik a tanulási motiváció témakörével foglalkozó kutatások következtetéseinek átültetése az osztálytermi gyakorlatba. Az eredmények alkalmazásának egyik központi jelentőségű akadálya a tanulási motiváció kontextusfüggő jellegében ragadható meg. Az előadás nemzetközi szakirodalomra építve válaszol fel a kontextuális nézőpont megjelenését az oktatástudományban, részletesen ismerteti a kontextus szerepét a tanulási motiváció vizsgálatában, majd a továbblépés lehetséges irányait mutatja be.

A tanulás fogalmának újraértelmezése során központi szerepet kaptak a tanulás körülményei, a nyelvészetben használatos kontextus jelentésének analógiájára építve azt mondhatjuk, hogy a tanulás folyamatának – elsősorban társas – körülményei alapvetően meghatározzák annak eredményét. A tanulási motiváció kapcsán e megközelítés rámutat arra, hogy a tanulók motiválására nem dolgozhatók ki kontextusfüggetlen, minden tanuló számára egyezően hatékony stratégiák. A motivációkutatásban általánosan alkalmazott megoldások azonban e körülményt eddig alig vették figyelembe. Az osztálytermi gyakorlat szempontjából is releváns tudás megszerzésének egyik iránya olyan kutatási megközelítések alkalmazása lehet, amelyek figyelembe veszik a tanulók és a közösségek interpretációinak különbségeit, és a pedagógiai gyakorlat által irányított kérdésfeltevésnek nagyobb teret engednek. Erre a célra a dizájn kísérletet és a részvételi akciókutatást ajánlják (pl. *Järvelä és Volet, 2004; Kaplan, Katz és Flum, 2012; Pintrich, 2003; Urdan, 2010*), valamint a tanulási motiváció változásának és a jelentéskonstruálás folyamatának feltárására a korábbiaknál alkalmasabb vizsgálati módszereket javasol a szakirodalom (pl. *Turner és Patrick, 2008; Urdan, 2010*). Urdan (2010), emellett a pedagógiai nézetek részletesebb megismerését, valamint a módszertani váltást befolyásoló körülmények figyelembe vételét említi, amelyek jelentősen hozzájárulhatnak az osztálytermi munkát befolyásoló motivációs stratégiák kidolgozásához.

Az előadás értelmezhetővé teszi a tanulási motiváció kutatásában az elmélet és a gyakorlat távolságát, áttekintést kínál azokról az elméleti és módszertani dilemmákról, amelyek a kutatási terület fejlődését kísérik, ezzel támpontokat kínál a tanuló és környezete között zajló interakciók motivációs szempontú elemzéséhez.

A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.